

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

ÖN LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN UMUTSUZLUK ALGILARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

EXAMINATION OF THE HOPELESSNESS PERCEPTIONS OF THE ASSOCIATE DEGREE STUDENTS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Dr. Öğr. Üyesi Semra TETİK¹

Doç. Dr. Hatice YURTSEVER²

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerini ve umutsuzluk düzeylerinde çeşitli değişkenler açısından (cinsiyet, sınıf düzeyi, anne ve baba öğrenim durumu, gelir durumu, kişilik özellikleri, yaşam kalitesi, sosyal ilişkiler) farklılık olup olmadığının incelemektir. Araştırmanın evrenini Salihli Meslek Yüksekokulu'nda 2017-2018 eğitim öğretim döneminde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise araştırmaya gönüllü olarak katılan toplam 272 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini tespit etmek için "Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ)" ve kişisel anket formu uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler frekans ve yüzdesel dağılımlar, betimsel istatistikler, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis ile test edilmiştir. Araştırma sonucuna göre, araştırmaya katılan öğrencilerin umutsuzluk düzeyi (4.342 ± 3.627) hafif düzeyde çıkmıştır. Bu sonuç Salihli MYO'da öğrenim gören öğrencilerin gelecekte umutsuz olmadığını göstermektedir. Ayrıca ailelerinin gelir durumu, kişilik özellikleri, yaşam kaliteleri ve sosyal ilişkileri gibi değişkenler ile öğrencilerin umutsuzluk düzeyi arasında anlamlı farklılıklar ($p < 0.05$) bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Umut, Umutsuzluk, Ön Lisans Öğrencileri.

JEL Sınıflandırma Kodları: A21, D23, I20, M10, M53.

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the hopelessness levels of the associate degree students and if there is any difference in hopelessness levels in terms of various variables (gender, class level, mother and father education status, income level, personality traits, quality of life, social relations). The universe of the study is composed by the students enrolled in Salihli Vocational School in 2017-2018 education year. The sample consists of 272 students voluntarily participated in the survey. In order to determine the hopelessness levels of the students who participated in the research, the "Beck Hopelessness Scale (BHS)" and personal questionnaire form are applied. Data from the study are tested with frequency and percentage distributions, descriptive statistics, Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests. According to the research result, the level of hopelessness of the students participating in the research has a mild level (4.342 ± 3.627). This result shows that the students who are studying at Salihli Vocational School are not hopeless about the future. In addition, it is also found that there are significant

* Bu makale 9-11 Mart 2018 tarihleri arasında Mardin'de düzenlenen 1. Uluslararası İKSAD Sosyal Bilimler Kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli Meslek Yüksekokulu, semratetik@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6266-8178>

² Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli Meslek Yüksekokulu, yurtseverhatice@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-2263-6160>

differences ($p < 0.05$) between the hopelessness level of the students and the variables such as income status, personality traits, quality of life and social relations of the families.

Keywords: Hope, Hopelessness, Associate Degree Students.

JEL Classification Codes: A21, D23, I21, M10, M53.

1.GİRİŞ

İnsan doğası sürekli mutluluk arar ve bireyin kendisi ve doğasıyla uyum içinde yaşamak için bilinçli olarak davranır ve kararlar verir. Sağlıklı birey tüm davranışlarının farkındadır ve kendisini amaçlarına ulaştıracak tepkiler geliştirir. Umut, amaca ulaşmaya yönelik planların başarılacağı inancını içerirken, umutsuzluk geleceğe yönelik olumsuz bakış açısını içerir. Umut ve umutsuzluk birbirine zıt sözcüklere sahiptir. Gelecekle ilgili olumlu beklentiler umut, olumsuz beklentiler ise umutsuzluk kavramını niteler (Dilbaz ve Seber, 1993:134). Bireyin yaşama gücü umuttur. Umut, bütün bireyler için hem sağlıkta hem de hastalıkta gereklidir. Eğer insan umutlu olursa geleceğe yönelik hayaller kurar. An ile gelecek arasındaki bağın kopması umutsuzluğu ifade eder. Umutsuzluğun varoluş nedeni umudun yokluğudur.

Geçmişte yaşanmış olumsuz olaylar umutsuzluğun temelini oluşturmaktadır. “Umutsuzluk, geçmiş yaşantılara bağlı olarak gelecekle ilgili karamsarlık ve olumsuz beklentilerin bir sonucu olarak hedefsizlik, isteksizlik, bir işi başaracağına yönelik inançsızlık şeklinde gözlemlenen olumsuz duygu durumudur” (O’Connor vd., 2004; Yalçın ve Açıköz, 2014:260). Umutsuzluk, bireylerin hiçbir başarısızlıklarının üstesinden gelmeyeceklerine inanmalarına neden olur. Dolayısıyla umutsuzluğa sahip bireyler problemlerini çözemeyeceklerine inanmakta, yaşamlarındaki olayları herhangi bir mantıksal temel olmadan olumsuz olarak yorumlamakta ve hedeflerine ulaşmak için hiçbir çaba sarf etmeden kötü sonuçlar beklemektedirler. Üngüren ve Ehtiyar’a (2008) göre, umutsuz insanların en belirgin özelliği, yaşama dair kötümser bakış açısı, olumsuz tutum ve başarısızlıktır.

Üniversite yılları gençlerin yaşamlarında şüphesiz önemli bir yere sahiptir. Meslek yüksekokulları, çeşitli sektörlerde ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücü yetiştirerek iş dünyasına hazırlamaktadır. Ön lisans öğrencilerinin yeni bir çevreye girme, stres, akademik açıdan yaşadıkları problemler, geleceğe yönelik beklentileri ve iş bulamama kaygısı gibi faktörler öğrencilerin özgüvenini düşürmekte, gençlerin geleceğe karamsar bakmalarına ve umutsuzluğa kapılmalarına yol açabilmektedir. Umutsuzluk ise geleceğimiz olan gençlerin psikolojisini olumsuz yönde etkileyerek depresyona girmelerine ve hatta intihar etmelerine yol açabilmektedir. Bu noktadan hareketle Manisa Celal Bayar Üniversitesi Salihli Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerini ortaya koyup, umutsuzluk düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemek amacıyla ampirik bir araştırma yapılmıştır. Umutsuzluk konusunda ön lisans öğrencilerine yönelik yapılan araştırma sayısının çok az olması bu çalışmanın önemini arttırmaktadır.

2. UMUTSUZLUK KAVRAMI

Umutsuzluk, umudun yok olması durumu olarak tanımlanabileceği düşünülürse umutsuzluğun anlaşılabilmesi için umudun ne olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Türk Dil Kurumu umut kavramını; geleceğe dair olumlu beklentilere sahip olma duygusu olarak açıklamaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>). Umutsuzluk ise, gelecekle ilgili olan beklentilerin ve arzuların olumsuz değerlendirilmesi olarak ifade edilmektedir (Beck vd.,1974:861).

Umut, “iyi olma duygusu veren ve kişiyi harekete geçirmek için motive eden bir özelliktir” şeklinde tanımlanabilir (Frank, 1968; Kemer ve Atik, 2005:162). Umut, bireye karşılaşılabileceği olumsuz durumların üstesinden gelebileceği duygusunu vererek psikolojisini olumlu etkiler (Özmen vd., 2008:9). Synder’e (1989) göre umut iki boyutludur. Boyutlardan birincisi “agency” olarak ifade edilen “amaca ulaşmayı arzu etme ve amaca ulaşmak için kendisinde güç hissetme” boyutudur. İkincisi ise “pathway” olarak adlandırılan “amaca ulaşabilmenin yollarını bulabilme becerisi” boyutudur (Üngüren ve Ehtiyar, 2009:2098). Her iki boyut da birbirleri ile ilişkili ve birbirlerini olumlu yönde etkilemektedir (Kızılgöçer, 2011:51).

Rideout ve Montemuro (1986) umutsuzluk kavramını, “bir planı gerçekleştirmede sıfırdan çok olan beklentiler” olarak tanımlarken, umutsuzluğu ise “bir planı gerçekleştirmede sıfırdan az olan beklentiler” olarak tanımlamaktadır (Dilbaz ve Seber, 1993:134). Umut insanın geleceğe güvenle bakabilmesini sağlar (Peker,

2003:74). Türk Dil Kurumu'na göre umutsuzluk, insanın psikolojisini olumsuz etkilemesi ve depresyon ve intihar gibi psikolojik sorunlara sebep olan bir duygu olarak tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>). Amerikan Psikoloji Birliği umutsuzluğu, insanın tercih özgürlüğünün bulunmadığını ya da tercihlerinin sınırlı olduğunu görmesi ve kendini motive edememesine ilişkin öznel duygu durumu olarak tanımlanmaktadır (Amerikan Tıp Birliği, 1997; Yıldırım, 2007:30).

Umutsuzluk, kişinin bilişsel yapısı ve bilgiyi işleme biçimiyle ilgilidir (Dinçer ve Derelioğlu, 2005:191). Bir taraftan kişinin iyilik halinden yoksunluğunu, amaçsızlığını ve isteksizliğini, diğer taraftan yaşam olaylarının olumsuz bir şekilde algılandığı negatif bilişsel bir değerlendirmeyi kapsar (Yalçın ve Açıkgöz, 2014:260). "Umutsuzluk, bilişsel yaklaşım kapsamında ilk kez Beck ve arkadaşları tarafından ortaya atılmış, daha sonra Seligman'ın öğrenilmiş çaresizlik modeli ile açıklanmaya çalışılmıştır. Öğrenilmiş çaresizlik modeli Abramson ve arkadaşları tarafından yeniden düzenlenerek depresyonun umutsuzluk kuramı olarak adlandırılmıştır" (Olcay, 2016:45). Beck'e (1963) göre, umutsuzluk depresyonun temelidir ve kişinin benliğine ilişkin olumsuz ve kötü duyguların, depresif belirtilerin ortaya çıkmasına, gelişmesine ve ilerlemesine neden olmaktadır. Depresyona eğilimli kişiler kendi geleceklerine ve dış dünyaya olumsuz bakmaktadırlar. Bu durum ise kişinin kendisini değersiz, beceriksiz ve yeteneksiz olarak algılamasına yol açmaktadır (Yıldırım, 2015:15).

Kuzey Amerika Hemşirelik Tanılama Derneği'ne (1986) göre umutsuzluk, "insanın sınırlı veya hiç seçenek göremediği ya da kişisel seçenekler bulamadığı ve kendi yararı için çaba gösteremediği bir durumdur" (Biral, 1997; Özmen vd., 2016:511). Umutsuzluk yaşayan birey genellikle ulaşabileceği seçenekleri görmezden gelir, seçeneğini reddeder ve yaşamını değiştirebilecek itici gücü kaybeder (Roberts, 1992; Örsal, 1998). Tümkeya'ya (2005:446) göre, umutsuzluğun en belirgin özelliği geleceğe ilişkin olumsuz bakış, kötümserlik ve başarısızlıktır. Umutsuzluk bir bakıma öğrenilmiş çaresizlikten kaynaklanmakta olup bireyin ne yaparsa yapsın başarılı olamayacağı düşüncesinin oluşmasıdır (Günes ve Taştan Akdağ, 2017:500).

Umutsuzluk, kişinin içinde bulunduğu fiziksel, zihinsel veya toplumsal durumun düzelmeyeceğine ilişkin genel ruh halini yansıtır (Çınar ve Karcıoğlu, 2012:285). Yani umutsuzluk, bedensel, ruhsal ve sosyal iyilik hallerinin tamamını etkileyebilecek bir kavramdır (Deveci vd., 2011: 313). Kişinin sorunlarına çare üretmemesi kişiyi umutsuzluğa sürüklemektedir. Dolayısıyla umutsuzluk çaresizliğin getirdiği nihai bir sonuçtur (Collins ve Cutcliffe, 2003; Üngüren ve Ehtiyar, 2009:2100). Umutsuzluk psikolojik bir sağlık sorunu değildir. Bu sebeple umudunu yitiren kişiye bazı ilaçlar vermek yerine varoluşsal gelişim ve gelişime krizi boyunca yol gösterilmesi gerekmektedir (Frakl, 1959; Yerlikaya, 2006:14).

Umut ve umutsuzluk kavramları iki uç beklentileri içerir. Bu iki uç beklenti de kişiden kişiye, içinde bulunulan duruma, sonucun ne zaman ve ne şekilde gerçekleşeceğine bağlı olarak farklılık gösterir (Melges, 1969; Dilbaz ve Seber, 1993:134). Umut ve umutsuzluğun türlerini, kişinin amaca ulaşma yolunda yeteneği, özgüven duygusu, uzun vadeli amaçlardan çok kısa vadeli amaçlara ulaşma gayretine olan inanç ve bu inançlar arasındaki etkileşim oluşturur (Dilbaz ve Seber, 1993:135). Kimi kuramcılar, umut kavramını duygusal boyutta ele alırken, kimileri ise duygusal boyuta ek olarak bilişsel boyutun da söz konusu olduğunu öne sürerek iki boyutlu olarak ele almaktadır. Frank (1968) umut kavramını iki boyutlu olarak ele alan ve umudu duygu ve düşüncenin anlamlı bir karışımı olarak tanımlayan kuramcılardan birisidir (Ağır, 2007:82).

Sonuç olarak umut ve umutsuzlukla ilgili tanımlar göz önüne alındığında umutsuzluğun, bireyin kendi geleceğine ilişkin karamsar algısı ile geleceğini değiştirmekte çaresiz olduğu inancından oluştuğu söylenebilir. Özgüven'e (1992) göre üniversite öğrencisi, birey olarak kendi sorunları ve gelişme sorunları olan bir kişidir. Özyurt ve Doğan'ın (2002) üniversite öğrencileriyle yaptıkları bir çalışmada iş bulamama, arzu ettiği mesleğe girememe, sağlığını kaybetme, öğrenimini bitirememe ve iş yaşamında başarılı olamama gibi korkular taşıdıklarını belirlemişlerdir. Bu bağlamda insanların gelecekte bu konulardaki korkularının ortaya çıkan koşullara bağlı olarak umutsuzluk duygusuna dönüşme potansiyelinin olduğu söylenebilir (Doğan, 2012:117).

Amerikan Psikoloji Birliği'ne (1997) göre umutsuzluğun göstergeleri şunlardır (Kızılgeçit, 2011:67):

- Olumsuz ifadeler, kötümser içerikli konuşmalar
- Konuşmada azalma ve edilgenlik
- Duyguların etkili bir şekilde ifade edilememesi
- İnisiyatif kullanamama

- Dış uyaranlara karşı tepkilerin zayıflaması
- Sosyal ortamlardan uzaklaşma
- Uyku bozuklukları
- Umursamaz ve aldırılmaz davranışlar
- Kişisel bakıma dikkat etmeme
- İştahta azalma

Umutsuzluk, kişinin gelecek ile ilgili negatif, kötümser bir tutuma sahip olması ve geleceğe yönelik motivasyonunu kaybetmesi ile ilgilidir (Lester vd., 2006:22). Umutsuzluk duygusu ile baş edebilmek için; mevcut problemi tanımlamak, yeni çözüm seçenekleri üretmek, uygun çözüm seçeneğini seçerek uygulamak ve bu çözümün ne kadar etkin olduğunu değerlendirmek aşamalarını içeren problem çözme tekniklerini uygulamak gerekir (Özkaya, 2017:17).

Umutsuzluk üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar (Yalçın ve Açıkgöz, 2017:259):

- Gelecekle ilgili duygular
- Motivasyon kaybı
- Gelecekle ilgili beklentiler

Bu çalışmada Salihli Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri sosyo-demografik özellikler açısından, bu araştırma özelinde sınanmıştır. Literatürde ortaya koyduğumuz sonuçları destekleyen çalışmalar olduğu gibi farklı sonuçların çıktığı çalışmalar da bulunmaktadır.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Üngüren ve Ehtiyar (2009) tarafından Türkiye ve Almanya'da turizm üzerine öğrenim gören üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin tespit edilmesi ve kıyaslanması, umutsuzluk düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan araştırma sonucuna göre, Türk ve Alman öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini etkileyen ortak değişkenin eğitim memnuniyeti olduğu tespit edilmiştir.

Oğuztürk ve arkadaşları (2011) tarafından üniversite öğrencilerinin cinsiyet, sınıf düzeyi ve öğrenim gördükleri bölüm değişkenleri açısından problem çözme becerileri ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucuna göre, 1. ve 4. sınıfta olanların umutsuzluk düzeyinin problem çözme becerileri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı katkılarının olduğu belirlenmiştir.

Deveci ve arkadaşları (2011) tarafından bir mesleki eğitim merkezindeki öğrencilerin, umutsuzluk düzeylerini belirlemek ve bunu etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yapılan araştırma sonucuna göre, öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu ortaya konulmuştur. Fakat yaklaşık olarak dört öğrenciden birinin ise umutsuzluk puanının on ve üzerinde çıktığı tespit edilmiştir.

Çınar ve Karcıoğlu (2012) tarafından büro yönetimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin, umutsuzluk düzeyleri ve kontrol odağı inançları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucuna göre, araştırmaya katılan öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin düşük ve iç kontrol odağı inançlarının kısmen yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra umutsuzluk düzeyi ile kontrol odağı inancı arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Dursun ve Aytaç (2012) tarafından üniversite son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, kaygı ve umutsuzluk düzeylerini saptamak, ayrıca öğrencilerin işgücü piyasasına ilişkin beklentilerini ortaya koymak, durumluk-sürekli kaygı ve umutsuzluk düzeyleri ile iş tecrübesi arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla yapılan araştırma sonucuna göre, umutsuzluk düzeyleri düşük ($x=4.25$) bulunmuştur. Ayrıca umutsuzluk ve durumluk-sürekli kaygı düzeyleri ile iş tecrübesi ve iş bulma beklentisi arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır; diğer taraftan öğrencilerin cinsiyeti ile kaygı ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit etmişlerdir.

Gür ve arkadaşları (2014) tarafından meslek yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin umutsuzluk davranışlarını çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucuna göre, meslek yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin umutsuzluk davranışları meslek yüksekokulu türü, yaş, cinsiyet, bursluluk durumu, mezuniyet sonrası çalışma beklentileri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını ve öğrencilerin iş bulma kaygıları ile umutsuzluk davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucuna göre, öğrencilerin umutsuzluk davranışları ile cinsiyet, iş bulma kaygısı ve mezuniyet sonrası çalışma durumu arasında anlamlı farklılıklar tespit edilirken, meslek yüksekokulu türü, yaş ve bursluluk durumu arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Üstün ve arkadaşları (2014) tarafından üniversite son sınıf öğrencilerinin iş bulmaya ilişkin umutsuzluk düzeylerini sosyo-demografik özellikler açısından incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucuna göre, öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokul ve bölümlere göre iş bulmaya ilişkin umutsuzluk düzeylerinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Örneğin; ailesinin yanında yaşayan, 20 yaş grubunda olan, akademik başarısı iyi olan, üniversitede aldığı eğitimi iş yaşamı açısından yeterli bulan, kısa sürede iş bulacağına inanan öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür.

Özmen ve arkadaşları (2016) tarafından meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri açısından umutsuzluk düzeylerini incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucuna göre, öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca öğrencilerin cinsiyetlerine, okul başarı durumlarına, arkadaş ilişkilerine ve gelir durumlarına göre umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Bayram ve arkadaşları (2016) tarafından Spor Bilimleri Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini saptamak ve öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı, gelir düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne babasının birlikte yaşayıp yaşamadığı, gelir düzeyi, aile ile iletişim durumları ve anne baba tutumları açısından umutsuzluk düzeylerini incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucuna göre, araştırmaya katılan öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin düşük ($x=4.76$) olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca umutsuzluk düzeyi ve aile ile iletişim durumu arasında anlamlı farklılık bulunurken, cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, anne babanın birlikte yaşayıp yaşamadığı, anne baba eğitim durumu, kardeş sayısı, anne baba tutumu ile umutsuzluk düzeyi arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

İmamoğlu (2017), resim iş eğitimi ve temel eğitim bölümlerinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi ve kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla 340 öğrenciye umutsuzluk ölçeği ve kişilik testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuca göre; tüm öğrenciler orta seviyede umutsuz bulunmuşlardır. Öğrencilerin iyi bir kişiliğe sahip oldukları tespit edilmiştir. Umutsuzluk puanlarının düşük olması ve kişilik puanlarının yüksek olmasının birbirlerini etkilediği düşünülmektedir. Üniversite düzeyinde resim eğitimi almanın kadın ve erkeklerde umutsuzluk düzeyini düşürerek kişilik özelliklerine olumlu katkıları olduğu söylenebilir.

Kula Şanlı ve Saraç (2017) tarafından Ahi Evran Üniversitesi'nde öğrenim gören 4. sınıf öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerini bazı değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucuna göre, cinsiyet, fakülte, anne baba tutumu ve ailenin aylık geliri değişkenleri ile öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğu belirlenmiştir.

Aloba ve arkadaşlarının (2018) Nijeryalı üniversite öğrencileri arasında bir intihar risk aracı olarak Beck Umutsuzluk Ölçeğinin (BUÖ) psikometrik uyumunu araştırmaya yönelik 554 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırma sonucuna göre, BUÖ Nijeryalı öğrenciler arasında bir intihar risk tarama aracı olarak tatmin edici psikometrik özelliklere sahip olduğunu ortaya koymuşlardır.

4. ARAŞTIRMANIN METEDOLOJİSİ

Araştırmanın bu kısmında yöntem, amaç, evren ve örneklen, veri elde etme araçları ve araştırma kapsamında elde edilen verilerin nasıl analiz edileceğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma verilerini elde etmek için anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma betimletici nitelikte olup, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Salihli Meslek Yüksekokulu'ndaki random (rastgele) örneklem yöntemi ile seçilen 272 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada ön lisans öğrenimi gören öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini belirlemede

betimsel tarama modeli tercih edilmiştir. Karasar'a (2013) göre betimsel tarama modeli, geçmişte veya halen varolan bir durumu, mevcut şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır.

4.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, ön lisans öğrenimi gören öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini belirlemek ve hangi sosyo-demografik özelliklere (cinsiyet, sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, kişilik özellikleri, yaşam kalitesi, sosyal ilişkiler) göre öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinde farklılık olduğunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın ana amacı doğrultusunda şu problemlere cevap aranmıştır:

1. Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ne durumdadır?
2. Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinde cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
3. Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinde sınıflarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
4. Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinde anne eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
5. Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinde baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
6. Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinde ailenin gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
7. Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinde kişilik özelliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
8. Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinde yaşam kalitesine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
9. Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinde sosyal ilişkilerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı bahar döneminde Manisa Celal Bayar Üniversitesi Salihli Meslek Yüksekokulu'nda fiilen öğrenim gören öğrencilerin tamamı (1300) araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Örneklemi ise anket uygulamasına gönüllü olarak katılmayı kabul eden 272 öğrenci oluşturmaktadır. Bu araştırma sadece bir meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerden elde edilen verilerle sınırlıdır.

4.4. Veri Elde Etme Araçları

Veri elde etmede kullanılan anket iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda ankete katılan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine (cinsiyet, sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, kişilik özellikleri, yaşam kalitesi, sosyal ilişkiler) ilişkin sorular bulunmaktadır. İkinci kısımda ise Beck ve diğerleri (1974) tarafından geliştirilmiş olan Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) bulunmaktadır. Seber (1991) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek 20 ifade ve üç alt boyuttan (gelecek ile ilgili duygular, motivasyon kaybı, gelecek ile ilgili beklentiler) oluşmaktadır. Bu çalışmada da orijinal ölçekteki alt boyutlar kullanılmıştır. Orijinal ölçeğin yapısını bozmamak için faktör analizi yapılmamıştır.

Ölçek 0-1 arasında puanlanmaktadır. Bireylerden kendisine uygun olmayan ifadeler için "hayır", uygun olanlar için ise "evet" seçeneğini işaretlemesi istenmektedir. Ölçekteki 11 ifadeye (2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 20) evet; 9 ifadeye (1, 3, 5, 6, 8, 10, 13, 15, 19) hayır yanıtı için 1 puan verilmektedir. Ölçek en az 0, en çok 20 puandır. Yüksek puan umutsuzluğun yüksek olduğunu göstermektedir (Savaşır ve Şahin, 1997). BUÖ'den elde edilen puanların yorumlanmasında önerilen puan aralıkları aşağıdaki gibidir (Tanaka vd., 1998; Ceyhan, 2004):

- 0-3 puan aralığı; normal
- 4-8 puan aralığı; hafif umutsuzluk
- 9-14 puan aralığı; orta düzey umutsuzluk

- 15-20 puan aralığı; yüksek düzeyde umutsuzluk

Beck ve arkadaşları (1974) ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .93, Seber ve arkadaşları (1993) .86, bu çalışmada ise gelecekle ilgili duygular alt boyutu α .68, motivasyon kaybı alt boyutu α .67, gelecekle ilgili beklentiler alt boyutu α .66, umutsuzluk ölçeği toplam α .84 olarak bulunmuştur.

4.5. Elde Edilen Verilerin Analizi

Araştırmadan sağlanan verilerin analizinde betimsel istatistiklerden frekans (f) ve yüzde (%), ortalama (x) ve standart sapma (Ss) kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Kolmogorov Smirnov Testi yapılmıştır (Tablo 1). Elde edilen verilerin anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 1.Kolmogorov Smirnov Testi Sonuçları

Değişkenler	N	Ortalama (x)	s.s.	K-S Test Değeri	p
Gelecekle İlgili Duygular	272	1,0294	1,3249	,289	,000
Motivasyon Kaybı	272	2,4154	1,9210	,229	,000
Gelecekle İlgili Beklentiler	272	1,5037	1,5653	,211	,000
Umutsuzluk Ölçeği Toplam	272	4,9484	1,1677	,164	,000

Tablo 1’de görüldüğü gibi, umutsuzluk ölçeğinden elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan Kolmogorov Smirnov (K-S) testi sonucunda dağılımın normal dağılımdan farklılığı anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). Bu nedenle verilerin analizinde parametrik olmayan testler (Mann Whitney-U ve Krukall Wallis) kullanılmıştır. Değişkenler arasında anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için LSD analizi uygulanmıştır.

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde, ön lisans öğrenimi gören öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin dağılımı, umutsuzluk düzeylerinin cinsiyet, sınıf, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi, yaşam kalitesi, kişilik özellikleri ve sosyal ilişkiler değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin bulgular tablolar şeklinde ilgili başlıkta özetlenmiş ve yorumlanmıştır.

5.1. Sosyo-Demografik Özellikler İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin elde edilen bulgulara Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Örneklemdeki Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Değişkenler	Sayı	Toplam	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	172	63,2
	Erkek	100	36,8
Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	102	37,5
	2. Sınıf	170	62,5
Anne Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	23	8,5
	İlkokul	135	49,6
	Ortaokul	63	23,2
	Lise	42	15,4
	Üniversite	9	3,3
Baba Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	2	0,7
	İlkokul	118	43,4
	Ortaokul	81	29,8
	Lise	55	20,2
	Üniversite	16	5,9
Ailenin Gelir Düzeyi	Alt	11	4
	Orta	242	89
	Yüksek	19	7
Kişilik Özelliği	Girişken-Konuşkan	149	54,8
	Sakin-Sessiz	74	27,2
	Alıngan-Duygusal	31	11,4
	İçe Dönük	18	6,6
Yaşam Kalitesi	Kötü	17	6,3
	Orta	160	58,8
	İyi	95	34,9
Sosyal İlişkiler	Kötü	5	1,8
	Orta	44	16,2
	İyi	131	48,2
	Çok İyi	92	33,8

Tablo 2’de verilenlere göre, örneklemin %63,2’si (n=172) kız öğrenciler, %36,8’i (n=100) ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların %37,5’i (n=102) 1. sınıf, %62,5’i (n=170) 2. sınıf öğrencisidir.

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumları incelendiğinde %72,8’i (n=198) ilkokul ve ortaokul, %15,4’ü (n=42) lise, %8,5’inin (n=23) okur-yazar olmadığı, %3,3’ünün (n=9) ise üniversite mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Babalarının eğitim durumları incelendiğinde ise %73,2’si (n=199) ilkokul ve ortaokul, %20,2’si (n=55) lise, %5,9’unun (n=16) üniversite mezunu, %0,7’sinin (n=2) okur-yazar olmadığı anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %4’ünün (n=11) alt düzey, %7’sinin (n=19) yüksek düzey ve %89’unun (n=242) orta grup ekonomik durumları söz konusudur. Öğrencilerin yaşam kalitesi algıları değerlendirildiğinde %58,8’inin (n=160) orta, %34,9’unun (n=95) iyi, %6,3’ünün (n=17) ise kötü yaşam kalitesine sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin %54,8’i (n=149) konuşkan-girişken, %27,2’si (n=74) sessiz-sakin, %11,4’ü (n=31) duygusal-alıngan, %6,6’sı (n=18) ise içe dönük kişilik özelliğine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler sosyal ilişkilerini derecelendirdiklerinde %82’si (n=223) iyi ve çok iyi olarak belirtirken, %18’i (n=49) orta ve kötü olarak değerlendirmişlerdir.

5.2. Ön Lisans Öğrencilerinin Umutsuzluk Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu kısımda, araştırmanın problem cümlesi olan “Ön lisans öğrencilerinin umutsuzlukları hangi düzeydedir?” sorusunun ve “araştırmanın amacı” bölümünde belirtilen alt problemlerin çözümlenmesi için toplanan verilerin, analiz bölümünde açıklanan betimsel ve istatistiksel analizlere ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Alt problemlere ilişkin bulgular başlıklar altında açıklanmıştır.

Birinci Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ilk alt problemi “Ön lisans öğrencilerinin umutsuzlukları hangi düzeydedir?” bu alt probleme yanıt vermek amacıyla araştırmaya katılan öğrencilerin umutsuzluk ölçeğinin maddelerine verdikleri yanıtlara göre, aldıkları puanların betimsel istatistikleri Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Örneklemdeki Öğrencilerin Umutsuzluk ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

Umutsuzluk ve Alt Boyutlar	Sayı	Ortalama	Std.Sapma	En Düşük	En Yüksek
Gelecekle İlgili Duygular	272	,882	1,248	,00	5,00
Motivasyon Kaybı	272	1,603	1,848	,00	7,00
Gelecekle İlgili Beklentiler	272	1,890	1,351	,00	11,00
Toplam Umutsuzluk Ölçeği	272	4,342	3,627	,00	16,00

Araştırma grubunun genel umutsuzluk düzeyine ve umutsuzluk alt ölçek puanlarına bakıldığında, grubun toplam umutsuzluk ortalama puanının $x=4,342$ olduğu, umutsuzluk alt boyutlarına bakıldığında ise, en yüksek ortalama gelecekle ilgili beklentilerin ($x=1,890$) sahip olduğu görülmektedir. Gelecekle ilgili beklentiler boyutunu sırasıyla motivasyon kaybı ($x=1,603$) ve en düşük ortalama sahip olan gelecekle ilgili duygular ($x=,882$) boyutu izlemektedir. Elde edilen bu sonuçlar ölçekten alınabilecek en yüksek puanlarla karşılaştırıldığında ön lisans öğrencilerinin umutsuzluklarının hafif düzeyde olduğu ifade edilebilir (Tablo 3).

İkinci Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında (Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinde cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark var mıdır?) ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile cinsiyetleri değişkeni ile ilgili Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Tablosu

Boyutlar	Cinsiyet	N	Ortalama Sırası	U	p
Gelecekle İlgili Duygular	Kız	172	139,89	8017,500	,315
	Erkek	100	130,68		
Motivasyon Kaybı	Kız	172	137,62	8408,000	,754
	Erkek	100	134,58		
Gelecekle İlgili Beklentiler	Kız	171	138,27	8295,500	,615
	Erkek	100	133,46		
Umutsuzluk Ölçeği Toplam	Kız	172	139,28	8121,500	,441
	Erkek	100	131,72		

* $p<0.05$

Tablo 4’de görüldüğü üzere, elde edilen Mann Whitney U testi sonuçlarına göre $p>0.05$ olduğundan cinsiyet ile gelecekle ilgili duygular ($p=,315$), motivasyon kaybı ($p=,754$), gelecekle ilgili beklentiler ($p=,615$) alt boyutları ve umutsuzluk ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Üçüncü Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında (Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinde kaçınıcı sınıfta olduklarına göre anlamlı fark var mıdır?) ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile sınıf düzeyi değişkeni ile ilgili Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5.Sınıf Düzeyine Göre Mann Whitney U Testi Tablosu

Boyutlar	Sınıf	N	Ortalama Sırası	U	p
Gelecekle İlgili Duygular	1.Sınıf	102	128,81	7885,500	,177
	2. Sınıf	170	141,11		
Motivasyon Kaybı	1.Sınıf	102	131,46	8155,500	,403
	2. Sınıf	170	139,53		
Gelecekle İlgili Beklentiler	1.Sınıf	102	130,34	8041,500	,301
	2. Sınıf	170	140,20		
Umutsuzluk Ölçeği Toplam	1.Sınıf	102	129,14	7919,500	,229
	2. Sınıf	170	140,91		

*p<0.05

Tablo 5’de görüldüğü üzere, elde edilen Mann Whitney U testi sonuçlarına göre $p>0.05$ olduğundan sınıf düzeyi ile umutsuzluğun alt boyutlarından olan gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı, gelecekle ilgili beklentiler alt boyutları ve umutsuzluk ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Dördüncü Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında (Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinde anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark var mıdır?) ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile anne eğitim düzeyi ile ilgili Kruskal Wallis sonuçları Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Anne Eğitim Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Tablosu

Boyutlar	Anne Eğitim	N	Ortalama Sırası	Ki-Kare	df	p
Gelecekle İlgili Duygular	Eğitimsiz	23	127,70	1,575	4	,813
	İlkokul	135	139,41			
	Ortaokul	63	140,08			
	Lise	42	130,60			
	Üniversite	9	117,78			
Motivasyon Kaybı	Eğitimsiz	23	140,39	1,460	4	,834
	İlkokul	135	139,77			
	Ortaokul	63	130,44			
	Lise	42	137,73			
	Üniversite	9	114,17			
Gelecekle İlgili Beklentiler	Eğitimsiz	23	113,85	5,360	4	,252
	İlkokul	135	145,35			
	Ortaokul	63	136,39			
	Lise	42	123,26			
	Üniversite	9	124,17			
Umutsuzluk Ölçeği Toplam	Eğitimsiz	23	126,02	3,122	4	,538
	İlkokul	135	143,35			
	Ortaokul	63	134,83			
	Lise	42	128,98			
	Üniversite	9	107,33			

*p<0.05

Tablo 6’da görüldüğü gibi, araştırma kapsamındaki öğrencilerin umutsuzluk ve alt boyut (gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı, gelecekle ilgili beklentiler) puan ortalamalarında anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak için yapılan Kruskal Wallis analizi sonucuna göre, puan ortalamaları arasındaki fark $p>0.05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Buna göre anne eğitim düzeyi umutsuzluk üzerinde etkili değildir denilebilir.

Beşinci Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın beşinci alt problemi kapsamında (Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinde baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark var mıdır?) ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile baba eğitim düzeyi değişkeni ile ilgili Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Baba Eğitim Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Tablosu

Boyutlar	Baba Eğitim	N	Ortalama Sırası	Ki-Kare	df	P
Gelecekle İlgili Duygular	Eğitimsiz	2	69,50	3,511	4	,476
	İlkokul	118	131,79			
	Ortaokul	81	144,70			
	Lise	55	139,41			
	Üniversite	17	128,09			
Motivasyon Kaybı	Eğitimsiz	2	68,50	3,203	4	,525
	İlkokul	118	135,62			
	Ortaokul	81	144,22			
	Lise	55	134,42			
	Üniversite	17	119,56			
Gelecekle İlgili Beklentiler	Eğitimsiz	2	83,25	2,091	4	,719
	İlkokul	118	141,39			
	Ortaokul	81	133,80			
	Lise	55	135,95			
	Üniversite	17	122,72			
Umutsuzluk Ölçeği Toplam	Eğitimsiz	2	56,75	3,360	4	,499
	İlkokul	118	136,95			
	Ortaokul	81	141,54			
	Lise	55	136,53			
	Üniversite	17	117,53			

* p<0.05

Tablo 7’de görüldüğü üzere elde edilen Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, baba eğitim düzeyi ile umutsuzluğun alt boyutlarından olan gelecekle ilgili duygular (p=,476), motivasyon kaybı (p=,525), gelecekle ilgili beklentiler (p=,719) alt boyutları ve umutsuzluk ölçeği (p=,499) arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Altıncı Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın altıncı alt problemi kapsamında (Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?) ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ailenin gelir düzeyi değişkeni ile ilgili Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Ailenin Gelir Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Tablosu

Boyutlar	Ailenin Geliri	N	Ortalama Sırası	Ki-Kare	df	p
Gelecekle İlgili Duygular	Alt	11	161,09	3,273	2	,195
	Orta	242	137,24			
	Yüksek	19	112,89			
Motivasyon Kaybı	Alt	11	147,68	3,308	2	,191
	Orta	242	138,37			
	Yüksek	19	106,24			
Gelecekle İlgili Beklentiler	Alt	11	148,09	3,552	2	,169
	Orta	242	138,41			
	Yüksek	19	106,24			
Umutsuzluk Ölçeği Toplam	Alt	11	158,50	5,609	2	,061
	Orta	242	138,51			
	Yüksek	19	98,13			

*p<0.05

Tablo 8'deki bulgulara göre, ailenin gelir düzeyine göre umutsuzluğun alt boyutlarından olan gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı, gelecekle ilgili beklentiler ve umutsuzluk ölçeği arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Yedinci Alt Problemlerle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yedinci alt problemi kapsamında (Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?) ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile kişilik özellikleri değişkeni ile ilgili Kruskal Wallis testi sonuçlarına Tablo 9'de yer verilmiştir.

Tablo 9. Kişilik Özelliklerine Göre Kruskal Wallis Testi Tablosu

Boyutlar	Kişilik Özellikleri	N	Ortalama Sırası	Ki-Kare	df	p
Gelecekle İlgili Duygular	Girişken-Konuşkan	149	127,76	5,590	3	,133
	Sakin-Sessiz	74	146,49			
	Alıngan-Duygusal	31	140,73			
	İçe Dönük	18	160,47			
Motivasyon Kaybı	Girişken-Konuşkan	149	131,27	7,426	3	,059
	Sakin-Sessiz	74	131,70			
	Alıngan-Duygusal	31	147,73			
	İçe Dönük	18	180,19			
Gelecekle İlgili Beklentiler	Girişken-Konuşkan	149	132,37	2,861	3	,414
	Sakin-Sessiz	74	140,75			
	Alıngan-Duygusal	31	131,31			
	İçe Dönük	18	162,19			
Umutsuzluk Ölçeği Toplam	Girişken-Konuşkan	149	128,87	6,201	3	,107
	Sakin-Sessiz	74	139,53			
	Alıngan-Duygusal	31	143,76			
	İçe Dönük	18	174,72			

*p<0.05

Tablo 9'da görüldüğü üzere elde edilen Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, katılımcıların kişilik özellikleri ile umutsuzluğun alt boyutlarından olan gelecekle ilgili duygular (p=,133), motivasyon kaybı (p=,059), gelecekle ilgili beklentiler (p=,414) ve umutsuzluk ölçeği (p=,107) arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Sekizinci Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yedinci alt problemi kapsamında (Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile yaşam kalitesi arasında anlamlı bir fark var mıdır?) ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile yaşam kalitesi değişkenine ilişkin Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10. Yaşam Kalitesine Göre Kruskal Wallis Testi Tablosu

Boyutlar	Yaşam Kalitesi	N	Ortalama Sırası	Ki-Kare	df	p
Gelecekle İlgili Duygular	Kötü	17	148,76	2,484	2	,289
	Orta	160	140,62			
	İyi	95	127,37			
Motivasyon Kaybı	Kötü	17	160,21	2,261	2	,119
	Orta	160	140,85			
	İyi	95	124,94			
Gelecekle İlgili Beklentiler	Kötü	17	174,12	5,741	2	,057
	Orta	160	138,22			
	İyi	95	126,88			
Umutsuzluk Ölçeği Toplam	Kötü	17	165,24	5,987	2	,050
	Orta	160	141,68			
	İyi	95	122,64			

*p<0.05

Tablo 10’da görüldüğü üzere elde edilen Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, katılımcıların algıladığı yaşam kalitesi ile gelecekle ilgili duygular ($p=,289$), motivasyon kaybı ($p=,119$), gelecekle ilgili beklentiler ($p=,057$) alt boyutları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı değilken, katılımcıların algıladığı yaşam kalitesi ile umutsuzluk ölçeği ($p=,050$) arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır.

Dokuzuncu Alt Problem İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi kapsamında (Ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile sosyal ilişkileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?) ön lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile sosyal ilişkiler değişkeni ile ilgili Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11. Sosyal ilişkilere Göre Kruskal Wallis Testi Tablosu

Boyutlar	Sosyal İlişkiler	N	Ortalama Sırası	Ki-Kare	df	p
Gelecekle İlgili Duygular	Kötü	5	165,40	13,134	3	,004
	Orta	44	170,18			
	İyi	131	132,64			
	Çok İyi	92	124,32			
Motivasyon Kaybı	Kötü	5	210,00	25,784	3	,000
	Orta	44	177,83			
	İyi	131	136,31			
	Çok İyi	92	113,01			
Gelecekle İlgili Beklentiler	Kötü	5	170,00	7,838	3	,049
	Orta	44	162,10			
	İyi	131	132,71			
	Çok İyi	92	127,55			
Umutsuzluk Ölçeği Toplam	Kötü	5	193,70	23,204	3	,000
	Orta	44	180,53			
	İyi	131	134,05			
	Çok İyi	92	115,83			

* $p<0.05$

Tablo 11’de görüldüğü üzere elde edilen Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, sosyal ilişkiler ile umutsuzluğun alt boyutları olan gelecekle ilgili duygular ($p=,004$), motivasyon kaybı ($p=,000$), gelecekle ilgili beklentiler ($p=,049$) alt boyutları ve umutsuzluk ölçeği ($p=,000$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmeye yönelik yapılan LSD testi sonucunda anlamlılığın sosyal ilişkileri kötü olanlar ile çok iyi olanlar arasında, sosyal ilişkileri çok iyi olanlar lehine olduğu belirlenmiştir. Buna göre sosyal ilişkilerini kötü olarak algılayan öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri daha yüksektir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Umutsuzluk, kişinin geleceğe ilişkin olumsuz beklentilerini içerir. Umutsuzluk düzeyi yüksek bireyler, kendilerini değersiz, çaresiz, kararsız, suçlu ve başarısız hissederler. Bu çalışmada Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salipli Meslek Yüksekokulu’nda öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Geleceğimiz olan gençlerin ruhsal dünyalarını etkileyen umutsuzluk düzeylerinin ortaya konulması bireysel, mesleki ve toplumsal açıdan önemli bir sonuç olacağı düşünülmekte ve literatüre katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Araştırma bulguları kapsamında, çalışmanın başlangıcındaki alt problemler ile araştırma sonuçları karşılaştırıldığında; ön lisans öğrencilerinin belirlenen bazı sosyo-demografik özelliklerinin umutsuzluk düzeylerini genel olarak etkilemediği görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir.

Öğrencilerin Beck Umutsuzluk Ölçeğinin puan ortalamasının $x=4,342$ olduğu tespit edilmiştir. Ortalama değerlere göre, ön lisans öğrencilerinin hafif umutsuzluk düzeyi içerisinde olduğu söylenebilir. Bu sonuç, araştırma kapsamındaki öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun gelecekle ilgili umutlu olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin umutsuzluk ve alt boyutlarının puan ortalamalarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu bulguyu birçok çalışma da desteklemektedir (bkz. Aydın vd., 2013; Kılıç vd., 2014; Kırımoğlu, 2010; Kanak vd., 2017; Bayram vd., 2016; Yiğiter ve Kuru, 2016; Çalışkan ve Mencik, 2017). Cinsiyet ile umutsuzluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın tespit edildiği çalışmalar da mevcuttur (bkz. Dursun ve Aytaç, 2012; Kodan, 2013; Kula Şanlı ve Saraç, 2017; Turan vd., 2017; Oğuztürk vd., 2011; Yıldırım vd., 2017).

Araştırmaya katılan öğrencilerin umutsuzluk ve alt boyutlarının puan ortalamalarında sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Başka çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Oğuztürk ve arkadaşlarının (2011) yaptıkları çalışmada öğrenim görülen sınıf değişkenine göre umutsuzluk düzeyleri puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Doğan'ın (2012) resim öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada sınıf düzeyi değişkenine göre umutsuzluk düzeyi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Buna karşılık Yavuz'un (2009) 18-25 yaş üniversite gençliği üzerinde yaptığı çalışmada sınıf düzeyi ile umutsuzluk düzeyi arasında anlamlı fark tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin umutsuzluk ve alt boyutlarının puan ortalamalarında ailenin aylık geliri değişkenine göre umutsuzluk düzeyleri puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Elde edilen bu bulgu, Kodan (2013) tarafından üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada ve Damar (2015) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Ayaş ve arkadaşlarının (2016) beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi üzerine yaptıkları çalışmada ise ailenin geliri ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin umutsuzluk ve alt boyutlarının puan ortalamalarında anne-baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre umutsuzluk düzeyleri puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Kodan'ın (2013) üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri üzerine yaptığı çalışmada da benzer sonuç elde edilmiştir. Yine Bayram ve arkadaşlarının (2016) spor bilimleri fakültesi öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada anlamlı fark bulunmamıştır. Benzer şekilde Güler ve arkadaşlarının (2014) tıp fakültesi öğrencilerine yönelik yaptıkları çalışmada da anne-baba eğitim düzeyi ile umutsuzluk arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin umutsuzluk ve alt boyutlarının puan ortalamalarında kişilik özellikleri değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Başka çalışmalarda farklı sonuçlar da çıkmıştır. Vatan'ın (2013) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada kişilik özellikleri ile umutsuzluk arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin umutsuzluk ve alt boyutlarının puan ortalamalarında yaşam kalitesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kodan'ın (2013) üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri üzerine yaptığı çalışmada ise yaşam kalitesi ile umutsuzluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Umutsuzluk üzerine yapılan çalışmalarda birbiriyle çelişen bulgular söz konusudur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin umutsuzluk ölçeği ve alt boyutlarında algılanan sosyal ilişkiler değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Yapılan LSD testi sonucunda anlamlılığın sosyal ilişkileri kötü olanlar ile çok iyi olanlar arasında, sosyal ilişkileri çok iyi olanlar lehine olduğu belirlenmiştir. Buna göre sosyal ilişkileri kötü olanların umutsuzluk düzeyleri daha yüksektir. Bu bulguyu, Üngüren ve Ehtiyar'ın (2009) yaptığı çalışmada elde edilen bulgu desteklemektedir.

Yarınımız olan gençlerin umutsuzluğa düşmemeleri bağlamında onların desteklenmesi, kendilerine inanmalarının ve geleceğe güvenle bakmalarının sağlanması hem bireysel hem de toplumsal açıdan yaşamsal düzeyde önem taşımaktadır. Üniversitelerde tüm bölümlerde ve programlarda duygusal zeka dersi konulması öğrencilerin duygusal zekalarını geliştirmelerine katkıda bulunabilir. Böylece gençlerin kendi duygularını tanıması, duygularını etkili bir şekilde yönetebilmesi, kendini motive edebilmesi, sosyal ilişkilerini güçlendirebilmesi ve özgüvenlerinin artması geleceğe daha umutla bakmalarını sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Abramson, L. Y., Metalsky, G. I., Alloy, L. B. (1989). "Hopelessness and Depression: A Theory, Based Subtype of Depression", *Psychological Review*, 96(2), 358-372.
- Ağır, M. (2007). "Üniversite Öğrencilerinin Bilimsel Çarpıtma Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki", *Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.
- Aloba, O., Awe, O., Adelola, A., Olatunji, P., Aloba, T. (2018). "Psychometric Adaptation of The Beck Hopelessness Scale as a Self-Rated Suicide Risk Screening Instrument Among Nigerian University Students", *Journal of American Psychiatric Nurses Association*, 1-11, DOI: 10.1177/1078390318762054
- Ayaş, E. B., İnan H., Kartal, M., Gacar, A., ve Yetiş, Ü. (2016). "Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi", *Tarih Okulu Dergisi*, 9(28), 563-580. Doi: <http://dx.doi.org/10.14225/joh 1000>
- Aydın, M., Erdoğan, S., Yurdakul, M., ve Aslı, E. (2013). "Sağlık Yüksekokulu ve Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-6.
- Bayram, L., Yüceloğlu Keskin, D. Ö., Derebaşı, D. G. (2016). "Analysis of Hopelessness Levels of The Students Studying in The Faculty of Sports Sciences in Terms of Numerous Variables", *Niğde University Journal of Physical Education And Sport Sciences*, 10(3), 434-442.
- Beck, A.T. (1963). "Thinking and Depression: I. Idiosyncratic Content and Cognitive Distortions", *Archives of General Psychiatry*, 9, 324-333.
- Beck, A. T., Weissman, A., Lester, D., Trexler, L. (1974). "The Measurement of Pessimism: The Hopelessness Scale", *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(6), 861-865.
- Biol, L. (1997). *Hemşirelik Süreci, Hemşirelik Bakımında Sistematik Yaklaşım*, İzmir: Etki Matbaacılık Yayıncılık.
- Ceyhan, A. A. (2004). "Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 91-101.
- Collins, S., Cutcliffe, R. (2003). "Adreeing Hopelessness in People with Suicidal Ideation: Building Upon The Therapeutic Relationship Utilizing A Cognitive Behavioral Approach", *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 10(2), 175-185.
- Çalışkan, M. ve Mencik, Y. (2017). "Polislerin Demografik Değişkenler Açısından Umutsuzluk Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Akademik Bakış Dergisi*, 63, 283-294.
- Çınar, O., Karcıoğlu, F. (2012). "Büro Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri ve Kontrol Odağı İnançları Üzerine Bir Araştırma: Erzincan Üniversitesi MYO Uygulaması", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(3), 283-296.
- Damar, S. B. (2015). *Üniversite Öğrencilerinde Anne-Baba Tutumu ve Benlik Saygısı İle Umutsuzluk Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deveci, S. E., Ulutaşdemir, N., Açıık, Y. (2011). "Bir Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencilerinde Umutsuzluk Düzeyi ve Etkileyen Faktörler", *Dicle Tıp Dergisi*, 38(3), 312-317, doi:10.5798/diclemedj. 0921.2011. 03.0039
- Dilbaz, N., Seber, G. (1993). "Umutsuzluk Kavramı: Depresyon ve İntiharda Önemi", *Kriz Dergisi*, 1(3), 134-138.
- Diñer, D., Derelioğlu, Y. (2005). "Üniversite Sınavına Hazırlanan Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi", VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 21-23 Eylül, Ankara: Nobel Basımevi, Cilt 1, 191-192.

- Doğan, P. (2012). "Resim Öğretmeni Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi", M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 36, 115-127.
- Durak, A., Palabıyıkoglu, R. (1994). "Beck Umutsuzluk Ölçeği Geçerlilik Çalışması", Kriz Dergisi, 2(2), 311-319.
- Dursun, S., Aytac, S. (2012). "Üniversite Öğrencilerinin İşgücü Piyasasına Yönelik Beklentileri ve İş Deneyimleri İle Umutsuzluk ve Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma", Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(1), 373-388.
- Frank, J. (1968). "The Role of Hope in Psychotherapy", International Journal of Psychiatry, 5(5), 383-395.
- Frankl, V. E. (2007). İnsan Anlam Arayışı, (Çev. Seçuk Budak), Ankara: Öteki Yayınevi.
- Gençöz, F., Vatan, S., Lester, D. (2006). "Umutsuzluk, Çaresizlik ve Talihsizlik Ölçeğinin Türk Örneklerinde Güvenilirlik ve Geçerlik Çalışması", Kriz Dergisi, 14(1), 21-29.
- Güler, M., Demirci, K., Karakuş, K., Kışioğlu, A. N., Zengin, E., Yozgat, Z., Ören, Ö., Saydam, G., ve Yılmaz, H. R. (2014). "Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Umutsuzluk-Depresyon Sıklığı ve Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi", Uluslararası Temel ve Klinik Tıp Dergisi, 2(1), 32-37.
- Güneş, T., Taştan Akdağ, F. (2017). "Lise Öğrencilerinin Fizik Dersine Yönelik Umutsuzluk Düzeyleri", International Journal of Social Sciences and Education Research, 3(2), 499-507.
- Gür, Ç., Koçak, N., Alakoç Pirpir, D. (2014). "Meslek Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin Umutsuzluk Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE, 3(4), 10-23, e-ISSN: 2147-1606.
- İmamoğlu, G. (2017). "Resim Eğitimi ve Temel Eğitim Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi", İdil Dergisi, 6(37): 2489-2504, doi: 10.7816/idil-06-37-07
- Kanak, M., Bilbay, A., ve Balta, D. (2017). "Ergenlerin Akrana Bağlanma Stillerinin Umutsuzluk Düzeyleri ile İlişkinin İncelenmesi", Journal of History Culture and Art Research, 6(6), 492-503. Doi: <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v6i6.1221>
- Karasar, N. (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kemer, G., Atik, K. (2005). "Kırsal ve İl Merkezinde Yaşayan Lise Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Aileden Algılanan Sosyal Destek Düzeyine Göre Karşılaştırılması", M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 21, 161-168.
- Kılıç, S., Tektaş, N., Pala, T. (2014). "Devlet ve Vakıf Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi", Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 18(2), 169-186.
- Kırımoğlu, H. (2010). "Türkiye'deki Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İstihdam Sorunu Açısından Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi", Kastamonu Eğitim Dergisi, 112, 175-190
- Kızılgeçit, M. (2011). Yalnızlık Umutsuzluk ve Dindarlık İlişkisi, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kodan, S. (2003). "Üniversite Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Akılcı Olmayan İnanışlar Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(2), 175-190.
- Melges, F. T. (1969). "Types of Hopelessness in Psychological", Process, Archives of General Psychiatry, 20(6), 690-699.
- Oğuztürk, Ö., Akça, F., Şahin, G. (2011). "Üniversite Öğrencilerinde Umutsuzluk Düzeyi İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Üzerinden İncelenmesi", Klinik Araştırmalar Dergisi, 14(3), 173-184.

- Olca, G. U. (2016) “Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavisi Gören Bireylerde Algılanan Sosyal Destek ve Umutsuzluk Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Örsal, Ö. (1998). “Eğitilebilir Zeka Engelli Çocuklar Velilerinin Sosyal Destek ve Umutsuzluk Düzeyleri”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özgüven, İ. E. (1992). “Üniversite Öğrencilerinin Sorunları ve Baş Etme Yolları”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7, 5-13.
- Özkaya, G. (2017). “Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri İle Umutsuzluk ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki”, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özmen, D., Dündar Erbay, P., Çetinkaya, A. Ç., Taşkın, O., Özmen, E. (2008). “Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Umutsuzluk Düzeyini Etkileyen Etkenler”, Anatolian Journal of Psychiatry, 9, 8-15.
- Özmen, M., Coşman, Ö., Kökçü, A. (2016). “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri”, International Journal of Social Sciences and Education Research, 2(2), 510-521.
- Özyurt, S., Doğan, S. (2002). Gençlik Problemleri Açısından Üniversite Gençliği Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma, Adapazarı: Değişim Yayınları.
- Peker, H. (2003). Din Psikolojisi, İstanbul: Çamlıca.
- Rideout, E., Montemuro, M. (1986). “Hope, Morale and Adaptation in Patient With Chronic Heart Failure”, Journal of Advanced Nursing, 11(4), 429-438.
- Savaşır, I., Şahin, N. H. (1997). Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler, Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Seber, G. (1991). “Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği Üzerine Bir Çalışma”, Doçentlik Tezi, Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi, Eskişehir.
- Snyder, C. R. (1989). “Reality Negotiation From Excuse to Hope and Beyond”, Journal of Social and Clinical Psychology, 8(2), 130-157.
- Şanlı Kula, K., Saraç, T. (2017). “Üniversite Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi: Ahi Evran Üniversitesi Örneği”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18(1): 1-16.
- Tanaka, E., Sakamoto, S., Ono, Y., Fujihara, S. ve Kitamura, T. (1998). “Hopelessness in a Community Population: Factorial Structure and Psychosocial Correlates”, The Journal of Social Psychology, 138(5), 581-590.
- Turan, E. B., Arslan, E., ve Yamaner, G. (2017). “Spor Bilimleri Fakültesinde Okuyan Öğrencilerin, Rekreatif Etkinliklere Katılıp Katılmama Durumlarına Göre Umutsuzluk Düzeyleri: Akdeniz Üniversitesi Örneği”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(54), 1075-1079.
- Tümekaya, S. (2005). “Ailesi Yanında ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(4), 445-459.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2018). <http://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi:25.02.2018)
- Üngüren, E., Ehtiyar, R. (2009). “Türk ve Alman Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma”, Journal of Yaşar University, 4(14):2093-2127.
- Üstün, G., Dedekoç, Ş., Kavalalı, T., Öztürk, F., Sapcı, Y., Can, S. (2014), “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulmaya İlişkin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi”, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2), 200-221.
- Vatan, S. (2016). “Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri, Umutsuzluk, Çaresizlik ve Talihsizlik Düzeyleri İle Problem Çözme Yaklaşımları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”, Klinik Psikiyatri Dergisi, 16(2), 88-97.

- Yalçın, S., Açıkgoz, İ. (2014). "Sağlık Bilimleri Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması", Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(26), 259-270.
- Yavuz, A. (2009). "18-25 Yaş Üniversite Gençliğinde Dini İnanç ve Umutsuzluk İlişkisi: Sakarya Üniversitesi Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yerlikaya, İ. (2006). "Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım ve Hobi Terapiye Dayalı Umut Eğitimi Programlarının İlköğretim Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyine Etkisi", Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, S. (2007). "Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik Düzeyi ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki", Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, B. (2015). "İlkokul Öğretmenlerinin Umutsuzluk Düzeyleri", Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, B., Kara, S. B. K. (2017). "Öğretmenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi", Ulakbilge, 11(5), 571-587. Doi:10.7816/ulakbilge-05-11-04
- Yiğiter, K. ve Kuru, M. (2016). "Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi", Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5, 235-239.